

**WYBRANE PRZEPISY DOTYCZĄCE ETYKI PARLAMENTARNEJ
CZŁONKÓW BUNDESTAGU, DZIAŁALNOŚCI GRUP INTERESÓW
I KORUPCJI**

**MATERIAŁY DOTYCZĄCE ETYKI PARLAMENTARZYSTY
I GRUP INTERESU**

I. Obowiązki deputowanego

Sposób sprawowania mandatu przez deputowanego pozostawia się jego sumieniu. Z obowiązków nałożonych na niego przez konstytucję wynika, że powinien przestrzegać ustaw i konstytucji i brać udział w pracach Bundestagu. Jeżeli bez ważnych przyczyn jest nieobecny na posiedzeniu Bundestagu lub głosowaniu imiennym, potrąca się mu pewną kwotę z ryczałtu. Ponadto deputowanych obowiązują reguły postępowania stanowiące aneks do regulaminu Bundestagu. Zgodnie z nimi deputowani są zobowiązani do podania dokładnych danych o swoim zawodzie, informacji o dodatkowej działalności oraz otrzymanych darowiznach, o ile przekraczają one określoną kwotę, powinny również być przedstawione możliwe sprzeczności interesów. Niedozwolone są umowy o konsultacje, za które deputowany pobiera wynagrodzenie - nie świadcząc innych usług oprócz reprezentowania w parlamencie interesów zleciendawcy. Następstwem naruszenia reguł postępowania jest to, że prezydium - po wysłuchaniu zainteresowanego - prosi przewodniczącego jego frakcji o zajęcie stanowiska. Postanowienia prezydium podjęte jednomyślnie mogą zostać opublikowane. nierozstrzygnięty pozostaje problem, czy w razie poważnego wykroczenia przeciwko regułom postępowania winny istnieć dalsze sankcje, jak np. oskarżenie deputowanego.

Obowiązkiem deputowanego jest ponadto przestrzeganie regulaminu ochrony tajemnicy oraz - przede wszystkim - przestrzeganie regulaminu Bundestagu. W przypadku poważnego naruszenia dyscypliny deputowany może zostać wykluczony z posiedzeń Bundestagu i posiedzeń komisji na okres do 30 dni obrad.

Zgodnie z Ustawą Zasadniczą wszyscy obywatele mają równe bierne prawo wyborcze (art. 38, ust. 2 UZ), dlatego też odebranie komuś tego prawa jest dopuszczalne jedynie w uzasadnionych przypadkach. Celem normy wprowadzającej zasadę niełączenia stanowisk jest troska o zapewnienie organizacyjnego podziału władzy wobec niebezpieczeństwa konfliktu interesów, jakie mogłoby powstać w sytuacji łączenia urzędu we władzy wykonawczej z

mandatem deputowanego. Zasada niełączenia mandatu deputowanego do Bundestagu z innymi stanowiskami jest określona w konstytucji oraz w ustawach zwykłych.

II. Przepisy prawne dotyczące niepołączalności

Nie istnieje ustawowa regulacja zakazująca członkowi Bundestagu przynależności do Bundesratu. Niemniej, w 1964 r., Komisja prawna Bundesratu opracowała ekspertyzę, w której stwierdziła, że członkostwa w Bundestagu nie można łączyć z członkostwem w Bundesracie. Zasada ta została włączona do regulaminu Bundesratu w brzmieniu:

"Członkowie Bundesratu nie mogą być jednocześnie członkami Bundestagu. Jeżeli członek Bundesratu zostanie wybrany do Bundestagu, musi w stosownym czasie poinformować przewodniczącego Bundesratu, który z urzędów złoży."

Regulamin Bundesratu, art. 2.

Brak jest także ustawowych regulacji wyjaśniających czy wolno łączyć członkostwo w rządzie kraju federalnego i członkostwo w Bundestagu. Z konstytucji i ustaw wynikają następujące reguły:

1. Prezydent Federalny nie może być członkiem rządu ani ciała ustawodawczego Federacji lub kraju federalnego.

Ust. Zasadnicza, art. 55.

2. Sędziowie Federalnego Trybunału Konstytucyjnego nie mogą należeć do Bundestagu, Bundesratu, rządu federalnego ani odpowiednich organów kraju federalnego. Z chwilą mianowania występują oni z takich organów.

Ustawa. Zasadnicza, art. 94, ust. 1.

Ustawa o Federalnym Trybunale Konstytucyjnym w wersji obwieszczenia z 12 grudnia 1985 (BGBl. I s. 2229), § 3, ust. 3.

3. Pełnomocnik Bundestagu ds. Wojskowych nie może sprawować innego płatnego urzędu, zajmować się rzemiosłem ani wykonywać zawodu ani też należeć do kierownictwa lub do rady nadzorczej przedsiębiorstwa nastawionego na zysk ani do rządu lub ciała ustawodawczego Federacji lub kraju federalnego.

Ustawa z dn. 26 lipca 1957 o pełnomocniku Bundestagu ds. wojskowych (BGBl. I s. 652), zmieniona ostatnio ustawą z 30 marca 1990 (BGBl. I s. 599), § 14.

4. Urzędnicy Federalnej Izby Obrachunkowej nie mogą należeć do Bundestagu, Bundesratu, rządu federalnego ani odpowiednich organów kraju federalnego.

Ustawa z 27 listopada 1950 o powołaniu Federalnej Izby Obrachunkowej i jej zadaniach (BGBl. I s. 756), ostatnio zmieniona 2 marca 1974 (BGBl. I s. 469), § 14 ust. 12.

5. Członkowie Rady Ekspertów nie mogą należeć ani do rządu lub ciała ustawodawczego Federacji lub kraju federalnego ani do służb publicznych Federacji, kraju federalnego lub innej osoby prawnej prawa publicznego (...).

Ustawa o utworzeniu stanowiska Rady Ekspertów ds. Oceny Rozwoju Ogólnogospodarczego z 14 sierpnia 1963 (BGBl. I s. 659) zmieniony ostatnio ustawą z 8 czerwca 1967 (BGBl. I s. 582), § 1, ust. 3.

6. Mandatu deputowanego nie można łączyć z zawodową służbą wojskową. Żołnierza zawodowego należy zwolnić ze służby, jeżeli w chwili swego mianowania był on deputowanym do Bundestagu lub parlamentu kraju federalnego i nie złożył swojego mandatu w terminie wyznaczonym przez Federalnego Ministra Obrony.

Ustawa o statusie żołnierzy w wersji z 19 sierpnia 1975 (BGBl. I s. 2273), ostatnio zmieniona ustawą z 30 czerwca 1989 (BGBl. I s. 1282, § 46 - Zwolnienie.

7. Sędzia nie może jednocześnie wykonywać zadań władzy sądowniczej i władzy ustawodawczej lub wykonawczej.

Jeżeli sędzia zostanie wybrany do Bundestagu lub innego ciała ustawodawczego lub za swoją zgodą zostanie mianowany członkiem rządu federalnego lub rządu swego kraju, prawo i obowiązek sprawowania urzędu sędziowskiego wygasa tym samym bez decyzji sądowej zgodnie ze szczegółowymi postanowieniami ustawy.

Ustawa o sędziach w nowej wersji z 19 kwietnia 1972 (BGBl. I s. 713), ostatnio zmieniona ustawą z 15 sierpnia 1986 (BGBl. I s. 1446), § 4 (Zadania, których nie można łączyć); § 36 (Członkostwo w przedstawicielstwie narodowym lub rządzie).

8. Pełnomocnik Federalny [do spraw ochrony danych osobowych] oprócz swego urzędu nie może pełnić innego urzędu, zajmować się rzemiosłem wykonywać zawodu ani należeć do kierownictwa lub rady nadzorczej lub rady administracyjnej przedsiębiorstwa nastawionego na zysk ani do rządu lub ciała ustawodawczego Federacji lub kraju federalnego...

Ustawa z 27 stycznia 1977 (BGBl. I s. 201) o ochronie danych osobowych przed niewłaściwym wykorzystaniem przy przetwarzaniu danych anulowana przez ustawę z 20 grudnia 1990 o dalszym rozwoju przetwarzania danych i ochrony danych (BGBl. I s. 2954), § 18.

Ustawa z 20 grudnia 1990 o dalszym rozwoju przetwarzania danych i ochrony danych (BGBl. I s. 2954).

9. Prawa i obowiązki wynikające ze stosunku służbowego urzędnika państwowego wybranego do Bundestagu oraz jego pobory ulegają zawieszeniu z dniem przyjęcia wyboru na okres członkostwa. Nie obejmuje to obowiązku dyskrecji urzędowej i zakazu przyjmowania wynagrodzeń i prezentów. Urzędnik państwowy ma prawo do używania tytułu służbowego z określeniem "w stanie spoczynku". W przypadku urzędników, którzy ulegli wypadkowi niezmienione pozostają prawa do leczenia i wyrównania wypadkowego. Zdanie 1 obowiązuje najdłużej do chwili przejścia lub przeniesienia w stan spoczynku.

10. Profesorowie mogą prowadzić działalność badawczą i naukową oraz opiekę nad doktorantami i habilitantami będąc deputowanymi do Bundestagu. Wynagrodzenie za tę działalność należy ustalić odpowiednio do rzeczywiście wyświadczonych usług. Wynagrodzenie nie może przekraczać 25% uposażenia, jakie należałoby wypłacić z profesorskiego stosunku służbowego. W pozostałych przypadkach należy stosować przepisy obowiązujące urzędników federalnych.

Ustawa z 18 lutego 1977 o stosunkach prawnych członków Niemieckiego Parlamentu Federalnego (BGBl. I s. 297), ostatnio zmieniona ustawą z 14 listopada 1990 (BGBl. I s. 2466), Rozdział III: Status osób wybranych do Bundestagu pozostających w służbie publicznej, § 5 - Zawieszenie praw i obowiązków wynikających z publiczno-prawnego stosunku służby § 9 - Profesorowie.

11. W ustawie można określić, że należy zwolnić urzędnika państwowego, jeżeli ów sprawuje urząd, którego zgodnie z ustawą nie można łączyć z mandatem, jeżeli w momencie swego mianowania był członkiem Bundestagu, przedstawicielstwa ludowego swego kraju federalnego lub ciała przedstawicielskiego swego pracodawcy, a nie złożył swego mandatu w czasie przewidzianym przez najwyższą instancję służbową.

Ustawa ramowa o ujednoczeniu praw urzędników państwowych w wersji obwieszczenia z 3 stycznia 1977 (BGBl. I s. 21) ostatnio zmieniona ustawą z 14 listopada 1985 (BGBl. I s. 2090), §. 33 - Niemożność łączenia stanowisk.

Przepisy kodeksu karnego

§ 108e Dawanie i przyjmowanie łapówek

(1) Ten, kto próbuje sprzedać lub kupić głos w wyborach lub w głosowaniu w Parlamencie Europejskim, przedstawicielstwie narodowym Federacji, krajów federalnych, gmin lub związków gmin, podlega karze pozbawienia wolności do lat pięciu lub karze grzywny.

(2) Oprócz kary pozbawienia wolności na co najmniej sześć miesięcy z powodu przestępstwa z ust. 1 sąd może odebrać zdolność korzystania z praw w wyborach publicznych oraz prawo wyboru lub głosowania w sprawach publicznych.

Opracowane na podstawie: Hans Hugo Klein, *Status des Abgeordneten*, w: *Handbuch des Staatsrechts*, tom II, 1987.

Datenbuch zur Geschichte des Deutschen Bundestages 1983 bis 1993, Nomos Verlagsgesellschaft Baden-Baden.

III. Grupy interesu

Charakterystyka grup interesów i warunki ich działania

Grupy interesu są zespołami osób prawnych lub fizycznych, które nie będąc partiami politycznymi chcą przez długi czas wywierać wpływy na decyzje państwowe. Przedmiotem wpływu są wszystkie organy państwowe, władzy ustawodawczej, wykonawczej a także w sposób pośredni i nieco zakamufłowany - sędowniczej, na wszystkich płaszczynach państwa: federacji, krajów federalnych i gmin.

Odróżnienie grup interesu od innego typu organizacji nie jest całkowicie możliwe. Wszelkie stowarzyszenia (sportowe, muzyczne itp.) mogą na krótko stać się grupą interesu, jeżeli wysuwają roszczenia pod adresem instytucji państwowych, np. chcą otrzymać dotacje z kasy gminnej.

O wiele większe znaczenie mają organizacje zawodowe lub gospodarcze. Jest to widoczne zwłaszcza w przypadku stron układów zbiorowych. Ustalane przez nie rozwiązania płacowe w sposób istotny wpływają na państwową politykę gospodarczą. Dotyczy to także stowarzyszeń gospodarczych i zawodowych, mających wpływ na obszerne dziedziny życia społecznego.

Przykładem może być ustalanie norm przez stowarzyszenia np. norm DIN (*Deutsche Industrienormen - Niemieckie Normy Przemysłowe*) czy wytycznych VDI (*Verein Deutscher Ingenieure - Stowarzyszenie Niemieckich Inżynierów*). Ustalenia tych organizacji wykraczają daleko poza zakres działalności statutowej i mają skuteczność prawa zewnętrznego, podobnie jak państwowe normy prawne.

Pewną trudność nastęrcza rozróżnienie między grupami interesu a tzw. inicjatywą obywatelską. Działania w ramach inicjatywy obywatelskiej nastawione są na wywieranie wpływu. Jeżeli zawiązują się one dla osiągnięcia jednego celu, to nie mają trwałości typowej dla grup interesu. Jeżeli jednak istnieją przez dłuższy okres i są ukierunkowane nie tylko na jeden cel, zachowują się jak grupy interesu. Wymienić tu można np. Federalne Zrzeszenie Inicjatyw Obywatelskich Ochrony Środowiska - zrzeszenie zarejestrowane (*Bundesverband Bürgerinitiativen Umweltschutz e. V. - BBU*) lub Federację na rzecz Środowiska i Ochrony

Przyrody w Niemczech - zrzeszenie zarejestrowane (*Bund für Umwelt und Naturschutz in Deutschland e. V. - BUND*).

Wspólny dla partii politycznych i grup nacisku jest zamiar wywierania wpływu na decyzje państwowe. Posługują się one jednak odmiennymi formami działania.

Dokładna liczba grup interesu w Niemczech nie jest znana. W 1987 r. w parlamentarnym rejestrze wpisane były 1 331 grupy. Ilość grup interesu w skali Federacji ocenia się na 5 000, a łącznie z regionalnymi filiami na 20 000.

Najistotniejsze wśród nich są grupy pracownicze i gospodarcze. Są to główne związki poszczególnych branż gospodarczych, związki pracodawców, stowarzyszenia i związki zawodowe.

Do drugiej grupy można zaliczyć stowarzyszenia społeczne, działające tylko częściowo w sposób podobny do grup interesu, prowadzące poza tym bezpośrednio działalność społeczną lub charytatywną. Wymienić tu należy np. Niemiecki Czerwony Krzyż i inne stowarzyszenia charytatywne, Związek Wypędzonych, Związek Ofiar Wojennych i Wojskowych, Inwalidów i Rencistów Niemieckich oraz Związek Ubezpieczycieli Rentowych.

Z innych zrzeszeń należy wymienić przede wszystkim stowarzyszenia wyznaniowe (kościół) oraz grupy pozostające w ich kręgu. Jeżeli próbują wywierać wpływ na instytucje państwowe, należy je traktować jako grupy interesu mimo ich specjalnego konstytucyjnoprawnego statusu. Grupami interesu nie są natomiast związki instytucji administracji publicznej, np. związki gmin, które z mocy prawa są zobowiązane do czuwania nad ogólnymi interesami lokalnymi, a nie partykularnymi interesami społecznymi. Związki komunalne próbują wprawdzie wywierać wpływ na decyzje innych instytucji państwowych, ale takie "naciski wewnętrzne" są oczywiste i wręcz niezbędne w rozbudowanym systemie instytucji państwowa.

Grupy interesu nie zostały ujęte jako odrębna kategoria w Ustawie Zasadniczej. Mogą się one powoływać na prawo do swobody stowarzyszania się (art. 9 ust. 1 UZ), na wolność słowa (art. 5 ust. 1 UZ), wolność zgromadzeń (art. 8 UZ) i prawo do składania petycji (art. 17 UZ). Przepisy te dają podstawę do działania organizacji społecznych i politycznych w demokratycznym państwie.

Podstawowymi przepisami dotyczącymi udziału grup interesu w procesie decyzyjnym są: § 10 regulaminu rządu, § 24 regulaminu ministerstw i § 70 ust. 1 regulaminu Bundestagu. Prowadzą one do jednoznacznej prawnej instytucjonalizacji grup interesu na płaszczyźnie Bundestagu i rządu federalnego. Ograniczenie kontaktów do stowarzyszeń i związków, których zakres działania rozciąga się na całym terenie federalnym, tj. do czołowych organizacji, może

przyczyniać się do centralizacji i hierarchizacji samych związków. Daleko idące regulacje znajdują się w § 58 ramowej ustawy o urzędnikach federalnych, § 94 federalnej ustawy o urzędnikach federalnych i § 35c ustawy o żołnierzach, zgodnie z którymi przy przygotowywaniu regulacji dotyczących stosunków prawnych urzędników państwowych winny uczestniczyć czołowe organizacje właściwych związków zawodowych.

Głównym celem aktywności grupy interesu jest wykazanie, że poglądy i postulaty grupy mają podstawowe znaczenie dla opracowania właściwych rozwiązań w sprawach bezpośrednio lub pośrednio dotyczących członków grupy i że leży to w interesie ogólnospołecznym. Dlatego grupa interesu próbuje wpływać na procesy decyzyjne, tak by osiągnąć pożądane przez siebie rozwiązania.

Grupy interesu usiłują wywierać wpływ w sposób pośredni lub bezpośredni na każdym etapie procesu ustawodawczego. Istniejące przepisy prawne stwarzają im odpowiednie możliwości. Niemniej regulacje te nie są jedynym czynnikiem określającym skuteczność działania grup interesów, ważne są również nieformalne kontakty pomiędzy członkami grupy interesu a członkami rządu federalnego oraz urzędnikami ministerialnymi i deputowanymi do Bundestagu, a także szersze powiązania społeczne i polityczne.

Sukces grupy interesu zależy w pewnej mierze od programowego pokrewieństwa pomiędzy grupą a adresatem wpływu, a zwłaszcza aktualną większością parlamentarną i utworzonym przez nią rządem. W wypadku DGB (Deutscher Gewerkschaftsbund - Niemieckie Zrzeszenie Związków Zawodowych), które jest organizacją o małej sile oddziaływania, chociaż posiada 8 milionów członków, jego pozycja była o wiele silniejsza wtedy, gdy w rządzie zasiadali socjaldemokraci niż za czasów koalicji CDU/CSU. Natomiast na tę koalicję większy wpływ miały związki przemysłowe, handlowe i grupy reprezentujące klasę średnią.

Istotnym czynnikiem oddziaływania grup interesów są pieniądze. Wykorzystuje się je przede wszystkim jako środek do wywierania pośredniego wpływu na decyzje państwowe poprzez popieranie partii politycznych oraz indywidualnych deputowanych. Duże środki finansowe przeznaczają się także na finansowanie działalności prezentującej grupę społeczeństwu, organizowanie sesji, zlecenie ekspertyz oraz na prowadzenie lub wspieranie programów pilotażowych.

Możliwości jakimi dysponuje sama grupa interesu rzadko wystarczają, aby osiągnąć spektakularne zmiany. Przeszkadza w tym duża ilość konkurentów: inne grupy, partie, prasa; parlament, rząd itp. Próbuje ona jednak zapobiegać niekorzystnym rozwiązaniom, osłabić je lub uczynić możliwymi do przyjęcia. Dlatego grupy interesu z reguły optują za zachowaniem *status quo*.

Niezorganizowane warstwy społeczeństwa, przede wszystkim społeczne grupy marginalne, osoby starsze, osoby korzystające z pomocy społecznej, osoby bez stałego miejsca zamieszkania, osoby kształcące się, cudzoziemscy robotnicy, osoby ubiegające się o azyl - nie mają właściwie swoich grup interesu, w związku z tym ich interesy albo są nieuwzględniane albo uwzględniane w sposób niedostateczny.

Słabo reprezentowane są w tym spektrum interesy innych grup społecznych - konsumentów, oszczędzających. Nie można jednak mówić, że interesy tzw. ogółu nie mają z reguły obrońców. Przykładem na to są np. sprawy środowiska naturalnego, które integrują dużą część społeczeństwa.

Bundestag posiada konstytucyjnoprawny monopol na władzę ustawodawczą. Żadna grupa interesu nie może tego nie zauważyć. Jednak Bundestag nie jest najważniejszym czynnikiem w procesie ustawodawczym. Rzeczywistą władzę dysponują raczej instytucje władzy wykonawczej. One też stanowią główny obiekt nacisków wywieranych przez grupy interesu w Republice Federalnej Niemiec. Oddziaływanie na Bundestag zależy od tego, czy jest to jeszcze konieczne z punktu widzenia grupy. Jeżeli jej uwagi i postulaty zostały uwzględnione wcześniej w trakcie przygotowywania projektu rządowego, grupa interesu będzie obserwować jego dalszy los w Bundestagu, wspierać uchwalenie i podejmować intensywniejszą działalność w razie wystąpienia politycznych sprzeciwów. Przy uchwalaniu jednej z kluczowych ustaw ustawy dotyczących przemysłu chemicznego, padło stwierdzenie, że w procesie ustawodawczym "parlament pod każdym względem odgrywa marginalną rolę". Grupy interesu skuteczne na etapie uzgodnień przedparlamentarnym nie muszą już wykazywać się aktywnością na forum parlamentu.

Jak pokazują liczne przykłady, grupy interesu, które w trakcie tworzenia projektu ustawy przez ministerstwo nie zostały uwzględnione lub zostały uwzględnione w sposób niedostateczny oraz grupy nieuczestniczące w ogóle w pracach nad projektem ustawy, próbują przeforsować swoje poglądy na posiedzeniach parlamentarnych, na ogół jednak bez powodzenia.

Naturalnie parlament ma możliwość przekształcenia projektu. Dzieje się tak jednak rzadko, ponieważ wymaga to czasu i zaangażowania innych środków, zagraża kompromisowi wypracowanemu w trakcie prac przygotowawczych, projekt traci wewnętrzną spójność, a ponadto główne frakcje parlamentarne muszą opowiedzieć się przeciwko rządowi. To samo ryzyko występuje przy odrzuceniu projektu ustawy, co dodatkowo może narazić parlament na zarzut, że nie potrafi poradzić sobie z palącymi problemami.

Praca parlamentu to także ustawiczna kontrola projektów przedłożonych przez rząd. Z punktu widzenia większości parlamentarnej kontrola daje możliwość określania kierunku, który

należy wybrać. Opozycji daje natomiast szansę publicznej debaty, w której można przedstawić negatywne następstwa oraz słabości zgłoszonego projektu. Może ona zaprezentować projekt alternatywny.

Rola parlamentu kurczy się tym samym z niemal nieograniczonego twórcy ustaw do prawnej ratyfikacji i zalegalizowania decyzji już podjętych przez innych. Owymi "innymi" są też grupy interesu.

Proces ustawodawczy nabiera przez to charakteru "zbiorowego aktu tworzenia", natomiast ustawy stają się rodzajem umów pomiędzy instytucjami w rządzie i administracji, grupami parlamentarnymi, naukowymi instytucjami doradczymi i grupami interesu. Można powiedzieć, że są ratyfikacją kompromisów pomiędzy grupami społecznymi.

Grupy interesu a partie polityczne

Partie polityczne nie są częścią organizmu państwowego, ale biorą udział w kształtowaniu polityki państwa. Rekrutują one kadry do parlamentu i rządu, tworzą programy polityczne i starają się o pozyskanie poparcia wyborców dla przekształcenia programów w decyzje państwowe. Chęć uzyskania większości skłania je do zajmowania się różnymi problemami ludności. Duże partie stały się przy tym partiami ogólnonarodowymi lub integracyjnymi w przeciwieństwie do partii skupionych wokół jakiegoś zagadnienia, reprezentującej wyłącznie lub przeważnie interes wąskiej grupy.

Ze względu na rodzaj swojej działalności partie polityczne zdane są na współpracę z grupami interesu, które z kolei starają się wpływać na partie. Wpływanie grup interesów na partie polityczne odbywa się przede wszystkim za pośrednictwem frakcji wewnątrzpartyjnych skupionych wokół wybranego zagadnienia. W wypadku np. CDU/CSU są to komisje społeczne chrześcijańsko-demokratycznych pracowników, stowarzyszenie kobiet oraz Rada Gospodarcza jako samodzielna organizacja ściśle związana z tą partią. W SPD istnieje grupa robocza ds. pracowniczych, grupa robocza prawników - socjaldemokratów, oświatowa grupa robocza i grupa robocza ds. zdrowia. Przedstawiciele takich grup są organizacyjnie włączeni w gremia decyzyjne partii.

Zinstytucjonalizowane powiązania grup interesu i partii mają dwie formy. Z jednej strony - jest to możliwość wpływu na stanowisko deputowanych w konkretnych sprawach do załatwienia, z drugiej strony - członkowie i funkcjonariusze grup interesu mogą startować jako kandydaci w wyborach. Grupy interesu, które są dobrze zorganizowane mają możliwość wprowadzenia swoich przedstawicieli jako deputowanych do parlamentu. W ten sposób grupy interesu mogą wejść do interesujących je komisji parlamentarnych.

Najważniejsze urzędy w RFN są obsadzone w drodze bezpośrednich wyborów ogólnonarodowych, dlatego jedną z podstawowych metod działania grup interesów jest uzyskanie głosów możliwie największej ilości wyborców. Silny związek jest w stanie kierować członkami jako zamkniętym blokiem głosów. Udaje się to tym lepiej, im wyraźniejsze interesy są przez niego reprezentowane oraz im bardziej izolowana jest grupa.

Kryteria te pozwalają ustalić, dlaczego Niemiecki Związek Chłopski jest szczególnie mocną grupą interesu. Niemieccy rolnicy są oddzielną grupą społeczną, żyjącą w ustawicznej obawie o swój status i od ponad 100 lat zdaną na państwową interwencję. Środowisko jest jednorodne, bardzo silna jest świadomość własnych interesów oraz identyfikacja wewnątrz grupy. Liczba rolników zmniejsza się wprawdzie, ale wymienione czynniki sprawiają, że przy dobrej organizacji jest to związek bardzo skuteczny jako grupa nacisku. Kiedy przed kolejnymi wyborami do landtagu związek zagroził, że jego członkowie pozostaną w domu, koalicja CDU/CSU w obawie o utratę większości w wyniku tej absencji, obiecała związkowi miliardowe subwencje.

ADAC (Allgemeiner Deutscher Automobilclub - Ogólnoniemiecki Klub Automobilowy) jest związkiem dużym, liczącym ok. 8,6 mln członków, zabiera głos w sprawach go interesujących, takich jak np. podwyżki podatku od olejów mineralnych lub ograniczenia prędkości. Ale członkowie tego związku należą doń ze względu na jego usługi serwisowe, a nie dla popierania spraw związanych z ruchem drogowym. Dlatego mobilizacja członków jako wyborców nie będzie miała tak masowego charakteru, jak w wypadku rolników. Dotyczy to także innych okazjonalnych grup interesu, np. związków sportowych.

Grupy interesu a rząd

Najważniejszą instytucją w RFN, na którą wywiera się wpływ, jest administracja ministerialna. Jak już wspomniano w procesie ustawodawczym parlament traci na znaczeniu na rzecz władzy wykonawczej. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest z jednej strony, coraz bardziej "techniczny" charakter znacznej liczby ustaw, tak że ich tworzenie wymaga specjalistycznej wiedzy oraz dostępu do bieżących informacji gromadzonych przez instytucje wykonawcze, z drugiej zaś fakt, że frakcje większościowe w Bundestagu kierowane są przez "swój" rząd, a zatem zobligowane są do obrony decyzji rządowych wobec opozycji i forsowania ich przy pomocy swojej większości. Ma to istotne znaczenie zważywszy na to, że ok. 2/3 wniesionych projektów ustaw pochodzi od rządu federalnego, a tylko 1/5 spośród członków Bundestagu.

Zasady konsultacji między ministerstwami a grupami interesu określone są we wspólnym regulaminie ministerstw federalnych (GGO), w części II:

§ 24 GGO II. Informowanie zainteresowanych kręgów zawodowych i związków

(1) Przedstawicielstwa zainteresowanych kręgów zawodowych lub związków można podczas przygotowywania ustaw informować [o tym] i prosić o przekazanie dokumentów, można też dać im okazję do zajęcia stanowiska. Czas, zakres i wybór pozostawia się uznaniu, jeżeli nie istnieją przepisy specjalne. Jeżeli projekt należy rozpatrywać w sposób poufny, należy to zaznaczyć.

(2) W przypadku projektów ustaw o szczególnym politycznym znaczeniu przed nawiązaniem kontaktu z przedstawicielami kręgów zawodowych lub związków należy skonsultować się z Kanclerzem Federalnym. W pozostałych przypadkach należy przestrzegać takiego sposobu postępowania, aby kontakt z przedstawicielami kręgów zawodowych lub związków nie był nawiązywany w sposób, który utrudni decyzję gabinetowi.

(3) Nie należy odwoływać się do kręgów zawodowych lub związków, których zakres działania nie obejmuje całego terytorium Federacji.

W ten sposób grupom interesu stworzono możliwość uczestniczenia w formalnych "przesłuchaniach" w stadium tworzenia projektu ustawy. W tej pierwszej fazie opracowywania projektu sytuacja dla wywierania wpływu jest o wiele bardziej korzystna niż później w czasie oficjalnych przesłuchań w komisji Bundestagu.

Inną formą zinstytucjonalizowanego oddziaływania grup interesu są setki rad utworzonych przy ministerstwach, częściowo także obsadzonych przez przedstawicieli grup interesu.

Równie ważne są możliwości stwarzane przez nieformalne konsultacje między ministerstwami i grupami interesu. Prowadzone są one nie tylko podczas narad, spotkań i posiedzeń naukowych, politycznych lub zjazdów, lecz także w formie stałych kontaktów telefonicznych pomiędzy referentami w ministerstwie i referentem grupy odpowiedzialnym za ten sam zakres zagadnień. Także w ten sposób grupa uzyskuje wpływ na sposób postrzegania problemu przez osobę prowadzącą proces ustawodawczy. Zdarza się też, że jeżeli kontakt jest w miarę bliski i trwa dłużej, prowadzi do identyfikacji urzędnika z określonymi interesami grupy i do przejęcia przez niego roli jej opiekuna i rzecznika. Nie należy jednak postrzegać ministerstw jako ofiary machinacji grup interesu, ponieważ instytucje państwowe dysponują skutecznymi środkami forsowania własnych poglądów.

Instrumentem wywierania wpływu jest informacja, którą grupa zdobywa, porządkuje i przekazuje dalej, mając cały czas na względzie swoje interesy. Na taką informację pochodzącą od grupy interesu zdane są instytucje państwowe przy opracowywaniu swoich programów.

Grupy interesu dostarczają informacje, bez których regulację państwa mogą się nie powieść lub mogą mieć niepożądane konsekwencje. Można powiedzieć, że grupy interesu działają jak czujniki. Zapotrzebowanie państwa na informacje pochodzące od grup interesu jest zależne od przedmiotu regulacji. Im bardziej szczegółowe zagadnienie, tym ważniejsza jest rola grupy interesu jako pośrednika w dostarczaniu i opracowaniu informacji.

Korzystanie z informacji dostarczanych przez grupy interesu tworzy określone spojrzenie na problem. Taką samą siłą oddziaływania powinny dysponować inne niezależne źródła informacji - np. nauka, co jednak nie zawsze ma miejsce. Nie można przy tym zapominać, że to przede wszystkim administracja ministerialna dzięki długotrwałemu zajmowaniu się określonymi problemami gromadzi wiedzę i zasoby informacji potrzebne do podejmowania właściwych decyzji. Jakość wiedzy i informacji będącej w dyspozycji agend rządowych gwarantują również liczne instytuty badawcze podporządkowane ministerstwu.

Współpraca z grupą interesu nie wynika tylko i wyłącznie z zapotrzebowania na informacje i wiarygodne opinie. W grę wchodzi również zapewnienia akceptacji dla przyjętych rozwiązań jako swego rodzaju rekompensaty za dopuszczenie do udziału w pracach nad tworzeniem prawa.

W trakcie kontaktów roboczych negocjuje się rozwiązania, za którymi wyraźnie stoją grupy interesów. Ma to istotne znaczenie na późniejszym etapie wprowadzania ustaw w życie, a tym samym dla powodzenia określonej polityki. Możliwość wywierania wpływu jest związana niejako z obowiązkiem grupy, aby reprezentować i bronić przyjętej decyzji przed członkami.

Waga tego czynnika zależy od konkretnych okoliczności, niemniej istnieją takie grupy, bez akceptacji których regulacje albo nie mogą funkcjonować albo są nieskuteczne.

Państwowe sterowanie procesami społecznymi przebiega zgodnie z zasadą współpracy, która nie wyklucza wprawdzie stosowania środków przymusu jak np. egzekucja administracyjna, prawo karne lub prawo o wykroczeniach porządkowych, w zasadzie jednak opiera się na zaakceptowaniu regulacji przez zainteresowanych. Dzieje się tak np. w prawie o ochronie środowiska, gdzie ustawodawca musi zabiegać o akceptację nowych norm prawnych przez adresatów. W takim przypadku korzystne jest zapewnienie sobie skutecznego wsparcia grup interesu.

Grupy interesu a Bundestag

Najważniejszym miejscem dla lobbystów są komisje Bundestagu. Na posiedzenia komisji frakcje delegują swoich fachowców, którzy najczęściej są jednocześnie przedstawicielami grupy interesu. Może to prowadzić do sytuacji, że komisje stają się okazjonalnie

"przedstawicielstwami grup interesu". Deputowani reprezentujący grupę interesu mają tu możliwość zapewnienia przyjęcia wygodnych dla siebie projektów ustaw, wypracowanych niejako na przedpolu obrad parlamentarnych. Rozwiązania odbiegające od tych, które wypracowała ich grupa interesu, akceptują wtedy, gdy sprawy pozostają otwarte lub propozycje przedstawione przez ich grupę są odrzucane.

Zgodnie z art. 70 ust. 4 s. 1 regulaminu Bundestagu w publicznej dyskusji (przesłuchaniu) nad projektem ustawy mogą zabrać głos osoby, które udzielają informacji koniecznych do wyjaśnienia stanu rzeczy. Obok ekspertów w przesłuchaniach mogą uczestniczyć również "przedstawiciele zainteresowanych środowisk". Możliwość taka istnieje już od 1952 roku, ale na szerszą skalę zaczęto z niej korzystać dopiero w latach sześćdziesiątych. W dzisiejszej praktyce parlamentarnej w pracach nad projektami ustaw rzadko pomija się etap przesłuchania w komisji.

Przesłuchania z założenia pełnią dwie funkcje, choć ich znaczenie jest ograniczone ze względu na tryb konsultacji podczas tworzenia ustaw w ministerstwach. Po pierwsze, przesłuchania w komisjach stanowią forum dla takich grup, które nie brały udziału we wcześniejszych stadiach pracy nad projektem. Możliwości oddziaływania na kształt projektu są na tym etapie stosunkowo niewielkie, ponieważ główne rozstrzygnięcia zapadły w fazie przedparlamentarnej. Najczęściej przesłuchania w komisjach służą do oficjalnego przedstawienia i zatwierdzenia stanowiska grupy oraz dla udokumentowania działalności kierownictwa grupy interesu. Po drugie, przesłuchania pełnią funkcję informacyjną. Sprawozdania z przesłuchań, w których należy odnotować przedstawione poglądy, są publikowane. Ma to zapewniać jawność procesu ustawodawczego i pokazywać - kto i w jakim celu wpływa na kształt ustaw. Ponieważ przesłuchania są jawne, obywatele mają możliwość zapoznania się z problemami związanymi z danym projektem. Wartość informacyjna przesłuchań zależy w dużym stopniu od sposobu przedstawienia problemu w środkach masowego przekazu, a te z reguły ograniczają się do podejmowania tematów kontrowersyjnych, co do których różnica stanowisk jest znana, niezależnie od przesłuchań. Istotnym zagrożeniem dla informacyjnej funkcji przesłuchań jest również fakt, że jako eksperci często występują osoby zainteresowane czyli przedstawiciele grup interesów.

Poza pracami w komisjach istnieją też inne formy zintytucjonalizowanej współpracy między grupami interesu a deputowanymi. Są to np. koła robocze grupujące osoby zainteresowane daną problematyką, służące utrzymywaniu kontaktów, łącznicy lub "grupy kontaktowe" we frakcjach (klubach) parlamentarnych. Główną rolę odgrywają tu tak zwani "zaprzyjaźnieni" deputowani, czyli członkowie Bundestagu, którzy są przedstawicielami grupy

w wąskim rozumieniu, to jest, pełnią lub pełnili honorowe funkcje w danym związku, stowarzyszeniu lub organizacji na szczeblu lokalnym, krajowym lub federalnym.

W parlamencie, podobnie jak w wypadku administracji rządowej, równie ważną rolę jak procedury regulaminowe odgrywają nieformalne działania i kontakty. Grupy interesu organizują w swoich przedstawicielstwach w Bonn tzw. wieczory parlamentarne, podczas których dyskutuje się o istotnych dla grupy sprawach i można wpłynąć na stanowiska prezentowane przez deputowanych w parlamencie. Stosuje się również bezpośrednie metody oddziaływania na poszczególnych deputowanych takie, jak zapewnienie wynagrodzenia deputowanemu jako głównemu funkcjonariuszowi grupy, płacenie honorariów za usługi doradcze oraz finansowanie działalności politycznej lub kampanii wyborczych wybranych deputowanych.

W celu wzmożenia kontroli nad działalnością grup interesu i zagwarantowania większej jawności procesu ustawodawczego, w 1972 Bundestag wprowadził obowiązek rejestracji dla związków i organizacji, pragnących formalnie uczestniczyć w pracach komisji parlamentarnych. (por. Załącznik 2 do regulaminu Bundestagu). Służy temu również obowiązek składania przez deputowanych oświadczeń na temat ich działalności pozaparlamentarnej oraz powiązań zawodowych, finansowych i organizacyjnych z instytucjami zewnętrznymi (por. Załącznik 2 do regulaminu Bundestagu).

Opracowane na podstawie: *Parlamentsrecht un Parlamentspraxis in der Bundesrepublik Deutschland*, (red. Hans Peter Schneider, Wolfgang Zeh), Walter de Gruyter, Berlin - New York 1989.

Handbuch für die parlamentarische Praxis, (red. Kitzel und Bückner), Herman Luchterhand Verlag GmbH, Frankfurt/M 1995.

REGULAMIN BUNDESTAGU Z DNIA 2 LIPCA 1980 R.

ZAŁĄCZNIKI 1 i 2

(wg stanu prawnego na dzień 15.12.1994 r.)

ZAŁĄCZNIK NR 1 DO REGULAMINU BUNDESTAGU

*(Geschäftsordnung des Deutschen Bundestages, Herausgegeben von der Verwaltung
des Deutschen Bundestages, Februar 1995)*

**Zasady postępowania członków
Niemieckiego Parlamentu Federalnego¹**

§1

Obowiązek zgłoszenia

1. Deputowany do Parlamentu Federalnego jest zobowiązany do pisemnego zgłoszenia przewodniczącemu Parlamentu następujących danych z okresu poprzedzającego otrzymanie mandatu, dotyczących:

1) działalności zawodowej, a w przypadku jednorazowej lub kilkakrotnej zmiany - o działalności, jaką zajmował się ostatnio,

2) działalności w charakterze członka zarządu, rady nadzorczej, rady zarządzającej, komitetu doradczego lub innego organu spółki albo przedsiębiorstwa prowadzonego w innej formie prawnej,

3) działalności w charakterze członka zarządu, rady nadzorczej, rady zarządzającej, komitetu doradczego lub innego organu stowarzyszenia lub instytucji prawa publicznego,

4) zawarcia umów, na podstawie których deputowanemu do Parlamentu Federalnego zostanie powierzona określona działalność w trakcie lub po zakończeniu sprawowania mandatu lub uzyska on korzyści majątkowe.

2. Deputowany do Parlamentu Federalnego jest ponadto zobowiązany do pisemnego zgłoszenia przewodniczącemu Parlamentu o następującej działalności prowadzonej lub podjętej w trakcie sprawowania mandatu w Parlamencie Federalnym,

¹ Załącznik nr 1 został zmieniony ustawą z dnia 18 grudnia 1986 r. (BGBl. I 1987 s. 147).

1) o działalności zawodowej, jeżeli nie pozostaje ona w związku z wykonywaniem mandatu lub gdy odbiega ona od informacji z ust. 1 pkt 1,

2) o działalności w charakterze członka zarządu, rady nadzorczej, rady zarządzającej, komitetu doradczego lub innego organu spółki albo przedsiębiorstwa prowadzonego w innej formie prawnej,

3) o działalności w charakterze członka zarządu, rady nadzorczej, rady zarządzającej, komitetu doradczego lub innego organu korporacji lub instytucji prawa publicznego,

4) o działalności w charakterze członka zarządu lub członka innego kierowniczego organu zrzeszenia albo fundacji o znaczeniu nie tylko lokalnym,

5) o funkcjach pełnionych w stowarzyszeniach lub podobnych organizacjach,

6) o zawartych umowach o konsultację, przedstawicielstwo lub podobnej działalności; nie dotyczy to członka Parlamentu Federalnego, który poinformował o doradczym charakterze swego zawodu uprawniającego go do odmowy zeznań w ramach zwykłej działalności wynikającej z tego zawodu zgodnie z 53 KPK,²

7) o innej działalności prowadzonej poza pracą zawodową i sprawowanym mandatem, polegającej zwłaszcza na sporządzaniu opinii, jak również o działalności publicystycznej i prowadzeniu wykładów,

8) o zawarciu umów, w myśl których deputowanemu do Parlamentu Federalnego zostanie powierzona określona działalność albo zostaną mu przekazane korzyści majątkowe w trakcie lub po zakończeniu sprawowania mandatu,

9) o posiadaniu lub przyjęciu udziałów w spółkach kapitałowych lub cywilnych, o ile ma to istotny gospodarczy wpływ na przedsiębiorstwo.

² *Kodeks postępowania karnego § 53.*

Odmowa składania zeznań ze względów zawodowych

(1) Do odmowy zeznań są ponadto uprawnieni

1. duchowni na temat tego, co powierzono im lub stało się im wiadome jako duszpasterzom;

2. obrońcy obwinionych na temat tego, co powierzono im lub stało się im wiadome w związku z ich funkcją;

3. adwokaci, rzecznicy patentowi, notariusze, rewidenci gospodarczy, przysięgli rewidenci księgowi, doradcy podatkowi i pełnomocnicy podatkowi, lekarze, stomatolodzy, aptekarze i akuszerki na temat tego, co powierzono im lub stało się im wiadome w związku z ich funkcją,

3a. członkowie lub pełnomocnicy uznanych placówek doradczych zgodnie z §3 ustawy z 27 lipca 1992 o uświadomieniu, zapobieganiu [niepożądaney ciąży] i planowaniu rodziny (BGBl. I s. 1398) na temat tego, zostało im powierzzone lub stało się im wiadome w związku z ich funkcją;

4. członkowie Parlamentu Federalnego, parlamentu krajowego lub drugiej izby na temat osób, które im jako członkom tych organów przekazały pewne fakty lub którym oni przekazali pewne fakty działając jako członkowie tych organów, lub na temat samych faktów;

5. osoby, które zawodowo współpracują lub współpracowały przy przygotowaniu, produkcji lub dystrybucji druków periodycznych lub audycji radiowych, na temat autora, nadawcy lub osoby dostarczającej artykuły i dokumenty oraz na temat informacji udzielonych im ze względu na ich działalność, o ile chodzi o artykuły, dokumenty i informacje dla celów redakcyjnych.

(2) Osoby wymienione w ust. 1 pkt 2 do 3 nie mogą odmówić składania zeznań, jeżeli zostaną zwolnione z obowiązku dotrzymania tajemnicy.

3. W przypadku działalności podejmowanej oraz umów zawieranych w trakcie sprawowania mandatu w Parlamencie Federalnym, co należy zgłosić zgodnie z ust. 2 pkt 2 do 8, podaje się także wysokość dochodów, jeżeli przekracza ona kwotę minimalną ustaloną przez Przewodniczącego. Przy działalności określonej w ust. 2 pkt 2 do 4 i 7, którą podjęto jednocześnie z wysunięciem kandydatury w wyborach do Parlamentu Federalnego, wysokość dochodów należy podać począwszy od dnia uzyskania mandatu w Parlamencie Federalnym. Również wysokość dochodów w przypadku działalności podjętej oraz umów zawartych przed uzyskaniem mandatu w Parlamencie Federalnym, które zgodnie z ust. 2 pkt 5, 6 i 8 wymagają zgłoszenia, należy podać od dnia rozpoczęcia sprawowania mandatu w Parlamencie Federalnym. Nie jest konieczne zgłoszenie w przypadku sporządzania opinii, działalności publicystycznej i prowadzenia wykładów w myśl ust. 2 pkt 7, jeżeli otrzymane wynagrodzenie nie przekracza kwoty minimalnej ustalonej przez Przewodniczącego. Przewodniczący Parlamentu Federalnego ustala granice obowiązujące przy zgłaszaniu udziałów zgodnie z ust. 2 pkt 9. Przewodniczący Parlamentu Federalnego wydaje lub zmienia podstawowe i dodatkowe przepisy wykonawcze dotyczące treści i zakresu obowiązku zgłoszenia po uprzednim poinformowaniu prezydium Parlamentu Federalnego i przewodniczących frakcji.

4. Obowiązek zgłoszenia nie obejmuje informacji o faktach dotyczących osób trzecich, w interesie których poseł może skorzystać z ustawowego prawa odmowy zeznań lub obowiązku dochowania tajemnicy.

§ 6

Adwokaci

1. Deputowani do Parlamentu Federalnego, którzy za wynagrodzeniem reprezentują Republikę Federalną Niemiec przed sądem lub przed innymi instytucjami, powiadamiają o tym fakcie przewodniczącego Parlamentu, jeżeli honorarium przekracza ustaloną przez niego kwotę minimalną.

2. Deputowani Parlamentu Federalnego, którzy za wynagrodzeniem występują przed sądem lub w innych instytucjach przeciwko Republice Federalnej Niemiec w celu załatwienia spraw osób trzecich, powiadamiają o tym fakcie przewodniczącego Parlamentu, jeżeli honorarium przekracza ustaloną przez niego kwotę minimalną.

3. Ustępy 1 i 2 obowiązują odpowiednio w przypadku występowania przed sądem lub innymi instytucjami, zwłaszcza w interesie podmiotów, instytucji lub fundacji prawa publicznego podległym bezpośrednio Federacji, lub przeciwko nim.

§ Ą
Publikacje

Dane z §1 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 pkt 1 do 5 ogłasza się w Księdze Urzędowej.

§ 4 Darowizny

1. Deputowany do Parlamentu Federalnego prowadzi oddzielny rachunek wszystkich darowizn i innych dotacji nie podlegających zwrotowi, które otrzymuje na swą działalność polityczną.

2. O darowiznie, której wartość w roku kalendarzowym przekracza 10000 marek niemieckich, należy poinformować prezydium podając nazwisko i adres donatora oraz całkowitą wysokość darowizny.

3. W przypadku darowizn dokonanych na rzecz deputowanego do Parlamentu Federalnego obowiązuje odpowiednio §23 ust. 3 i §25 ust. 1 i 3 ustawy o partiach politycznych.³

§5 Powoływanie się na członkostwo

³ Ustawa o partiach politycznych
§ 23 ust. 3

Przewodniczący Parlamentu Federalnego kontroluje, czy sprawozdanie finansowe odpowiada przepisom rozdziału szóstego. Wynik kontroli należy włączyć do sprawozdania zgodnie z ust. 5.

ust. 5

Co roku przewodniczący Parlamentu Federalnego składa przed Parlamentem Federalnym sprawozdanie dotyczące finansów partii oraz ich sprawozdań finansowych. Sprawozdanie [Przewodniczącego] jest publikowane jako druk Bundestagu.

§ 25

(1) Partie są uprawnione do przyjmowania darowizn. Nie obejmuje to

1. darowizn od fundacji politycznych,
2. darowizn od organizacji i zrzeszeń osób oraz masy majątkowej, które zgodnie ze statutem, aktem założenia fundacji lub inną podstawą działania i zgodnie z faktycznym prowadzeniem spraw służą wyłącznie i bezpośrednio celom ogólnoużytecznym, charytatywnym lub kościelnym (§§ 51 do 68 ordynacji podatkowej),
3. darowizny spoza obszaru obowiązywania niniejszej ustawy, chyba że:
 - a) darowizny te są przekazywane partii bezpośrednio z majątku Niemca w rozumieniu Ustawy Zasadniczej lub przedsiębiorstwa gospodarczego, którego udziały w ponad 50% są własnością Niemca w rozumieniu Ustawy Zasadniczej,
 - b) chodzi o darowizny partii zagranicznej, która jest reprezentowana w Parlamencie Europejskim, jej frakcji w Parlamencie Europejskim lub zagranicznego członka Parlamentu Europejskiego lub
 - c) chodzi o darowiznę w wysokości nie przekraczającej 1 000 marek niemieckich przekazaną przez cudzoziemca,
4. darowizny od organizacji zawodowych, które zostały im przyznane pod warunkiem, że przekażą je dla partii politycznej,
5. darowizny wynoszące w przypadkach indywidualnych więcej niż 1 000 marek niemieckich, których ofiarodawców nie można ustalić lub których ofiarodawcy w sposób widoczny przekazują jedynie darowiznę od osób trzecich,
6. darowizny, które są w sposób widoczny przekazane ze względu na spodziewane określone korzyści ekonomiczne lub polityczne.

(2) Darowizny dla partii lub jednego bądź kilku związków lokalnych, których całkowita wysokość w roku obrachunkowym (roku kalendarzowym) przekracza 40 000 marek niemieckich, należy wykazać w sprawozdaniu rocznym podając nazwisko i adres donatora oraz całkowitą wysokość darowizny.

(3) Darowizny niedopuszczalne zgodnie z ust. 1 zdanie 2 partie winny niezwłocznie przekazać do Prezydium Parlamentu Federalnego.

Niedopuszczalne jest powoływanie się na członkostwo w Parlamencie Federalnym dla załatwienia spraw zawodowych lub handlowych.

§6

Zbieżność interesów w trakcie prac komisji

Deputowany do Parlamentu Federalnego zajmujący się zawodowo lub za wynagrodzeniem sprawą wyznaczoną pod obrady w komisji Parlamentu Federalnego, będąc członkiem tej komisji informuje przed obradami o tym fakcie, o ile nie wynika to z danych ogłoszonych zgodnie z §3.

§7

Pytanie dodatkowe

W kwestiach wątpliwych deputowany do Parlamentu Federalnego winien za pomocą dodatkowych pytań skierowanych do Przewodniczącego upewnić się co do istoty swych obowiązków wynikających z przepisów niniejszego rozdziału.

§8

Procedura

1. O tym, czy istnieją podstawy do twierdzenia, że deputowany naruszył obowiązki wynikające z §§ 1 do 6, rozstrzyga Przewodniczący po wysłuchaniu deputowanego, którego to dotyczy. Przewodniczący może też od owego deputowanego zażądać uzupełniających informacji celem wyjaśnienia danych zawartych w jego zgłoszeniu [*składanym na początku kadencji*]. Może też poprosić o zajęcie stanowiska przewodniczącego frakcji, do której należy ów deputowany.

2. Jeżeli Przewodniczący stwierdzi, że deputowany do Parlamentu Federalnego naruszył obowiązki, o których mowa w §§ 1 do 6, informuje o tym Prezydium i przewodniczących frakcji na wspólnym poufnym posiedzeniu; przewodniczących frakcji mogą reprezentować zastępcy przewodniczących frakcji. Jeżeli zaprzeczy się ustaleniom Przewodniczącego, kontynuuje on swe dochodzenie. Sprzeciw wobec ostatecznych ustaleń Przewodniczącego jest niedopuszczalny.

3. Ustalenia Przewodniczącego, z których wynika, że deputowany do Parlamentu Federalnego naruszył obowiązki, o których mowa w §§ 1 do 6, ogłasza się w formie druku.

Przewodniczący może również ogłosić, że naruszenie nie miało miejsca; ogłasza się to na żądanie deputowanego, którego to dotyczyło.

4. Jeżeli istnieją okoliczności świadczące przeciwko członkowi prezydium lub przewodniczącemu frakcji, nie bierze on udziału w posiedzeniach, o których mowa w ust. 1. Zamiast przewodniczącego frakcji zgodnie z ust. 1 i ust. 2 zawiadamia i wysłuchuje się jego zastępcy. Jeżeli istnieją dowody na to, że Przewodniczący naruszył obowiązki, o których mowa w §§ 1 do 6, postępowanie zgodnie ust. 1 do 3 prowadzi jego zastępca.

§9

Niedopuszczalne wynagrodzenie

1. Deputowany do Parlamentu Federalnego może z tytułu sprawowania mandatu przyjmować tylko ustawowo przewidziane wynagrodzenie lub korzyści majątkowe.

2. §2 stosuje się, jeżeli istnieją dowody na to, że nastąpiło naruszenie ust. 1.

ZAŁĄCZNIK NR 2 DO REGULAMINU BUNDESTAGU

*(Geschäftsordnung des Deutschen Bundestages, Herausgegeben
von der Verwaltung des Deutschen Bundestages, Februar 1995)*

Rejestracja organizacji i ich przedstawicieli

1. Przewodniczący Parlamentu Federalnego prowadzi jawną listę, na którą wpisuje wszystkie organizacje, które reprezentują [czyjeś] interesy na forum Parlamentu Federalnego lub rządu federalnego.

2. Przesłuchanie (*Anhörung*) ich przedstawicieli ma miejsce tylko wtedy, gdy wpisały się one na listę, podając przy tym następujące dane:

- nazwę i siedzibę organizacji,
- skład zarządu i kierownictwa,
- zakres zainteresowań organizacji,
- liczbę członków,
- nazwiska przedstawicieli organizacji oraz
- adres biura przy siedzibie Parlamentu Federalnego i rządu federalnego.

3. Przepustki do budynku Parlamentu dla przedstawicieli tych organizacji wystawia się tylko wtedy, gdy organizacje podały informacje zgodnie z ust. 2.

4. Wpisanie na listę nie uzasadnia roszczenia do uczestniczenia w przesłuchaniu lub wystawienia przepustki do budynku Parlamentu.
5. Listę tę Przewodniczący ogłasza co roku w Monitorze Federalnym (*Bundesanzeiger*).